

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szerzői felhasználási jogok sorsa gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén

Ügyszám: SZJSZT 2/2005

A megbízó által feltett kérdések:

1. Visszaszáll-e a jogutód nélkül megszűnő Kft-ről a ráruházott felhasználói jog a megalkotásban együttműködő szerzőkre?
2.
  - a) A Kft-t 1991-ben alapító és az ő tulajdonában lévő egyszemélyes társaságának végelszámolását elrendelő megbízó 2005. január 1-i dátummal a melléklet nyilatkozatban a megszűnő Kft. helyébe léphet-e, egy újabb hasonló közös nyilatkozattal azon a jogcímen, hogy – a mint a 2003. november 18-i nyilatkozat preambuluma mondja – valamennyi mű ellenértékét a megbízó társaságcsoporttól a szerzők már megkapták, és ellenérték nélkül átruházhatók vagy
  - b) az a helyes és jogszerű megoldás, ha a megalkotásban együttműködő szerzőkkel (ha azok egyáltalán elérhetőek még) a megbízó az Szjt. 41. § (1) bekezdése szerinti felhasználási szerződést köt és díjat fizet?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

I. Általános megállapítások

1. A felszámolási /végelszámolási eljárási szabályok alkalmazása

A megbízás tényállása azt tartalmazza, hogy a D. Mérnökiroda Kft. (a továbbiakban: **va. Cég**) jogutód nélkül felszámolás alá kerül 2005. január 1-i kezdettel a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) IV. fejezet 65-79. §-ai alapján. A szóban forgó fejezet nem felszámolásról, hanem végelszámolásról rendelkezik. A megbízást aláíró személy is végelszámolói tisztséget jelölt meg neve mellett. Az alábbiakban az eljáró tanács arra tekintettel ad véleményt, hogy a **va. Cég** végelszámolására kerül sor, és eben az eljárásban kell dönteni szerzői vagyoni jogok sorsáról. A különbség a felszámolási és végelszámolási eljárás között abból a szempontból jelentős, hogy a Cstv. 1. § (3) bekezdése alapján „a **felszámolási eljárás** olyan eljárás, amelynek célja, hogy a fizetésképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a **hitelezők** e törvényben meghatározott módon **kielégítést nyerjenek**, míg a (4) bekezdés szerint a **végelszámolási eljárás** olyan eljárás, amelynek során a nem fizetésképtelen gazdálkodó szervezet - a jogutód nélküli megszűnését elhatározva - a **hitelezőit kielégíti**. Más szóval abból, hogy a végelszámolás nem fizetésképtelen jogalany jogutód nélküli megszüntetésére irányuló eljárás, az következik, hogy a végelszámoló döntési tere nagyobb, míg a felszámolási eljárásban minden döntést a hitelezők lehető legteljesebb kielégítésének célja alá kell rendelni. Az alábbiakban az eljáró tanács az esetnek kizárólag a szerzői jogi vonatkozásait érinti, a végelszámolási, tehát speciális nem peres eljárási tényállási elemeire nem térhet ki,

mert erre az SzJSzT tevékenységi köre, és az eljáró tanács szakértelme nem terjed ki. **Az eljáró tanács valamennyi, alábbi megállapítása annyiban alkalmazható, amennyiben azt a Cstv. kogens nem peres eljárási szabályaiba nem ütközik.**

2. Munkaviszonyban alkotott művek

A szakvélemény abból a megbízásban közölt feltételezésből indul ki, hogy valamennyi a megbízásban feltett kérdésekkel érintett mű a **va. Céggel** munkaviszonyban álló, vagy állt szerző un, szolgálati műve, amelyekre nézve a **va. Cég**, mint munkáltató az alábbiakban részletesen meghatározott feltételek mellett felhasználási jogot, illetve az 1999. szeptember 1-je után átadott művekre esetleg vagyoni jogot szerzett. A megbízásban feltett kérdésekkel érintett olyan szerzői mű, vagy elkülöníthető műrész jogi sorsára, amelynek szerzője nem munkavállaló, hanem „külső”, harmadik személy, elsősorban a mű felhasználására irányadó szerződés az irányadó. (Az külön elemzés tárgya lehet, hogy ha a felhasználási szerződés alapján felhasználási jogot szerző gazdálkodó szervezet szűnik meg jogutód nélkül, annak milyen jogkövetkezményei vannak.)

3. A megbízás szerinti tényállás az eljáró tanács szerint az alábbi: A megbízó által 1991-ben alapított D. Mérnökiroda Kft (a **va. Cég**) számára 10 munkavállalója – kezdettől fogva és munkaköri kötelességként – szerzői műnek minősülő műszaki terveket és egyéb, feltehetőleg szerzői jogi védelem alatt álló szakirodalmi műveket készített és adott át. Egyikük – mintaként a többi nyilatkozó helyett is csatolt – nyilatkozatából következően valószínűleg minden szerző az általa készített művekre vonatkozó, széles körben részletezett, de korántsem minden felhasználási módra, például lehívásra (interneten való) hozzáférhetővé tételre sem kiterjedő felhasználási jogot engedett át a **va. Cégnek**, ellenérték fejében és időbeli korlátozás nélkül. A szerzők hozzájárultak a felhasználási jogosultságok egyébként jogszabályban is (ld. alább) lehetővé tett átruházásához is, és kifejezetten lemondtak mind a **va. Céggel**, mind az általa jogosított harmadik személyekkel szemben a későbbiekben támasztható bármilyen igényről. Ezt a lemondást nem korlátozták aszerint, hogy az (átadott) művekre vonatkozó felhasználási jog harmadik személynek történő továbbruházása esetén a régi, vagy az új szerzői jogi törvény alapján támasztható díjigényekről van-e szó.

4. Az együttesen alkotott műre vonatkozó szabályok korlátozott alkalmazhatósága

A megbízásnak az a megállapítása nem lehet helytálló, hogy a **va. Cég** munkavállalói által a megbízó társaságcsoport cégeinek megrendelésére 1991. óta készített szerzői művek (tervek, műszaki szakirodalmi művek) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 6. §-a szerinti együttesen alkotott művek lennének. E kiindulás két szempontból téves:

a) az Szt. 1999. szeptember 1-jén lépett hatályba, a 107. § (1) bekezdése alapján. A hatályba lépés napja előtt hatályban volt szerzői jogi törvény (1969. évi III. tv., a továbbiakban: rSzt.) az együttesen alkotott mű fogalmát nem ismerte. Ebből következően **az 1999. szeptember 1-je előtt a va. Cégnek átadott szerzői művek semmilyen körülmények között nem minősülhetnek együttesen alkotott műveknek.**

b) Az 1999. szeptember 1-je után a **va. Cégnek** átadott művek pedig csak akkor minősülhetnek együttesen alkotott műveknek, ha azok mindenben megfelelnek az Szt. 6. §

szerinti azon követelménynek, amely szerint csak olyan műről állítható, hogy együttesen alkotott mű, amely valamely természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság **kezdeményezésére és irányításával** jött létre, és amely azt a saját nevében nyilvánosságra hozta. Ekkor is csak abban az esetben lehet együttesen alkotott a mű, ha „a szerzők hozzájárulásai olyan módon egyesülnek a létrejövő egységes műben, hogy nem lehetséges az egyes szerzők jogait külön-külön meghatározni”. Ez annyit jelent, hogy az egyes szerzők vagyoni jogai külön-külön a hozzájárulásukra nézve nem gyakorolhatók. Ez nem a felek megállapodásától, még kevésbé a munkáltató vezető tisztségviselőjének egyoldalú döntésétől, hanem objektív ismérvektől függ (A szerzői jogi törvény, KJK-KERSZÖV, Bp. 2000; szerk. Gyertyánfy Péter, a 6. §-hoz fűzött magyarázat).

Van olyan műszaki terv, amelyben olymértékben nem különíthetők el a szerzők hozzájárulásai, hogy a külön-külön joggyakorlás ellehetetlenül. Más tervekben viszont világosan meghatározhatók az egyes tervezők (alkotók) hozzájárulásai, és ezekre külön is lehet jogot gyakorolni. Egy összetett terv esetében is elképzelhető, hogy egyes részeire igaz, hogy együttesen alkotott művek, más részek pedig elkülöníthetők (önállóan is felhasználhatók).

A megbízásban említett terveknek nem minősülő műszaki dokumentációkkal kapcsolatban, amelyek esetében az eljáró tanács véleménye szerint főképpen szakirodalmi művekről lehet szó, még kevésbé valószínű, hogy együttesen alkotott műveknek minősülnének. Ezek sokkal inkább „egyszerű”, ún. eredeti többszerzős művek, amelyekre nézve a vagyoni jogokat a szerzőtársak főszabályként együttesen gyakorolhatják (Szjt. 5. § (1) bekezdés). Ha az ilyen mű részei önállóan is felhasználhatók, akkor az így elválasztható részekre nézve a vagyoni jogokat a szerzőtársak külön-külön gyakorolhatják. Ebben az esetben csak akkor kell a többi érintett szerzőtárs hozzájárulása, ha az ilyen „külön”, de a többi résszel egy alkotói folyamatban alkotott részt más műhöz kívánják kapcsolni (Szjt. 5. § (1) és (2) bekezdés).

c) Az a) és különösen a b) alatti megállapításoknak az a megbízáshoz kapcsolódó jelentősége, hogy együttesen alkotott művekhez nyújtott szerzői hozzájárulások jogi sorsának meghatározása egy származékos szerzői jogosult (**ilyen a va. Cég**) jogutód nélküli megszűnése esetén, ha a **va. Cég** a megszerzett jogokat még nem ruházta át, az érintett jogosultak és a **va. Cég** megállapodása, illetve kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában jóformán lehetetlen.

5.) Munkaviszonyban alkotott (szolgálati) művekre vonatkozó szabályok alkalmazása

a) A megbízásnak az a megállapítása, hogy a **va. Cég** az Szjt. 30. § (1) bekezdése alapján jogutódlás jogcímén megszerezte a kérdéses tervekre és műszaki szakirodalmi művekre vonatkozó vagyoni jogokat, helyes kiindulási alap lehet azon művekre, amelyeket

- kizárólag a **va. Cég** munkavállalói készítettek,
- 1999. szeptember 1.-jét követően átadtak a **va. Cég**nek, ha
- az elkészítés a munkavállaló szerzők munkaköri köteleessége volt, feltéve,
- hogy a felek eltérően nem állapodtak meg.

Az a) pont szerinti megállapítás indoka egyrészt az Szjt. hatályba lépésének időpontja, másrészt az, hogy a munkáltató jogutódként való jogszerzésének a feltétele a mű (értsd: a műpéldány) átadása.

A megállapítás aggály nélküli helyességét csak művenként, a **va. Cég** létesítő okirata, szervezeti és működési szabályzata, esetleges honorárium (szerzői díj) szabályzata, kollektív szerződése és az egyes alkotó-szerzők munkaszerződesei és munkaköri leírásai alapján lehet ellenőrizni.

Ha van olyan e pont hatálya alá tartozó szolgálati mű, amelyet esetleg még nem adott át szerzője a **va. Cégnek** - pl. folyamatban lévő tervezési munkák eredményei, stb. - a végelszámoló e művekre nézve az átadást követelheti. A jogutód nélküli megszűnéssel e munkáltatói jog értelemszerűen megszűnik.

b) A döntő azonban az e csoportba, tehát az 1999. szeptember 1-je után átadott művek csoportjához tartozó művek esetében az, hogy azon esetekben, amelyeket fednek a megbízáshoz csatolt egyoldalú nyilatkozatok (amelyekre a Ptk. 198. § (3) bekezdése értelmében a szerződésre vonatkozó szabályok az irányadók), a **va. Cég** nem a szolgálati művekre vonatkozó vagyoni jogot szerezte meg jogutódként, hanem a szóban forgó művekre a csatolt nyilatkozatba foglalt felhasználási jogokat szerezte meg. Ez a megállapítás abból a feltevésből indul ki, hogy a nyilatkozatok mind alakilag, mind tartalmilag, mind a nyilatkozói akarat, mind pedig az akaratnyilatkozat tétele szempontjából érvényesek. Ha e nyilatkozatok, vagy a megtett nyilatkozatok közül valamelyiknek az érvényessége megdől, akkor a nyilatkozattal érintett művek jogi sorsa, ahhoz képest, hogy 1999. szeptember 1-je után, vagy ezt megelőzően történt az átadásuk, az a), illetőleg a c) pont szerint alakul.

c) Az 1999. szeptember 1-je előtt a **va. Cégnek**, mint munkáltatónak átadott művekre nézve az rSzt. szabályait kell alkalmazni. Az rSzt. 14. § (1) bekezdése alapján a munkaköri kötelezettség körében alkotott művekre, ha a munkáltató a munkaviszony tartalma alapján a mű felhasználására volt jogosult, a mű átadásával a szerző hozzájárult a mű nyilvánosságra hozatalához és a **felhasználás joga átszállt a munkáltatóra**. A munkáltató ezt a felhasználási jogot a munkaviszony tartalma és működési (értsd: tevékenységi) köre által meghatározott terjedelemben szerezte meg és gyakorolhatta. (E körön kívül a szerzőnél maradt a felhasználási jog, amelyet a munkáltató hozzájárulásával gyakorolhatott. Ez a hozzájárulás csak alapos okból volt megtagadható.)

Mivel a **va. Cég** nevének tevékenységi körre utaló eleme (Mérnökiroda) is arra utal, hogy a tevékenységi köre nyilvánvalóan a munkavállalói által (és esetleg külső harmadik személyek által) alkotott mérnöki művek (tervek, műszaki dokumentációk) elkészítésére és értékesítésére terjed ki, **minden bizonnyal helyes az a megállapítás, hogy valamennyi a munkavállalók által munkaköri kötelezettség alapján készített tervre (műszaki dokumentációra) nézve a va. Cég, mint munkáltató, az átadással felhasználási jogot szerzett, és e felhasználási jog terjedelme a va. Cég tevékenységi körében korlátok nélkül gyakorolható (volt).**

E körben is meg kell jegyezni, hogy a megállapítás aggály nélküli helyességét csak művenként, a **va. Cég** létesítő okirata, szervezeti és működési szabályzata, esetleges honorárium (szerzői díj) szabályzata, kollektív szerződése és az egyes alkotó-szerzők munkaszerződesei és munkaköri leírásai alapján lehet ellenőrizni.

Az rSzt. alapján megszerzett felhasználási jogra alkalmazni kell az rSzt. 14. § (2) bekezdését is, amely szerint

- ha jogszabály a felhasználási jog gyakorlásának leghosszabb időtartamát kötelezően meghatározza, ennek elteltével a felhasználási jog a szerzőt illeti meg, valamint

- ugyancsak a szerzõt illeti ez a jog akkor is, ha a felhasználási joggal a munkáltató jogszabályban megállapított idõ alatt nem él.

E rendelkezés alkalmazhatóságához meg kell vizsgálni, hogy a megbízás szerinti mûszaki dokumentációkra (mûszaki szakirodalmi mûvekre és tervekre) korlátozta-e jogszabály a felhasználási jog gyakorlásának leghosszabb idõtartamát. (Az értelemszerû, hogy az Szjt. hatályba lépését megelõzõ idõszakban bekövetkezett jogszerzésre az rSzjt. szabályait kell alkalmazni).

Az rSzjt. 26. § (1) és (2) bekezdései elõírták, hogy „A felhasználási szerzõdés feltételeit - a törvényben megszabott korlátok között - a felek állapítják meg. A szerzõ hátrányára nem lehet eltérni a törvény olyan szabályától, amely a szerzõ érdekének védelmét szolgálja; ugyancsak nincs helye eltérésnek a törvény alapján kibocsátott jogszabály olyan rendelkezésétõl, amely az eltérést megtiltja.”

Az rSzjt. vhr. 32. § (2) bekezdése szerint „Mûszaki alkotásként az olyan mûszaki létesítmény terve részesül szerzõi jogi védelemben, amely az épület fogalmi körébe nem tartozó, önálló eredeti mûszaki alkotás (pl. közúti híd, vízierõmû stb.) terve, vagy valamely ipari üzem (üzemrész) teljes gépi berendezésének eredeti egységes megoldása. Egyébként a törvénynek az építészeti alkotásokra vonatkozó rendelkezései a mûszaki létesítményekre is kiterjednek.”

Az rSzjt. 47. § c) pedig úgy rendelkezett, hogy „az ipari termelés célját szolgáló ipari tervezõmûvészeti alkotás tekintetében a szerzõdésben rendelkezni kell arról, hogy a felhasználó az alkotást idõhatárhoz kötõtt, vagy anélkül használja fel”.

Ehhez hozzá kell tenni, hogy az rSzjtvhr. 32. § (3) bekezdése szerint „a munkáltató hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy a munkaköri kötelesség teljesítéseként alkotott tervet más, a munkáltató mûködési körébe tartozó bármely módon (pl. kivitelezés, utánépítés, többszörözés) felhasználja, a terv megváltoztatásához a munkáltató csak a szerzõ meghallgatásával járulhat hozzá”.

A fenti levezetésbõl megállapítható, hogy a megbízás tárgyát képezõ mûvekre nézve az rSzjt. alapján érvényesen lehetett határozatlan idõre is felhasználási jogot szerezni.

Ez annyit jelent, hogy ha csak a **va. Cég** valamely, a megbízáshoz nem csatolt belsõ szabálya nem korlátozta a munkáltató felhasználási jogszerzésének idõtartamát – ez igen valószínűtlen – **a va. Cég az rSzjt alapján a tevékenységi köréhez igazodóan gyakorlatilag ugyanolyan terjedelmû felhasználási jogot (kizárólagos, határidõ nélküli, harmadik személynek átengedhetõ jog) szerzett a megbízásban körülírt mûvekre, mint a hatályos Szjt. alapján rá átszállható teljes vagyoni jog.** (A megszerzett jog esetleges területi korlátja figyelmen kívül hagyható, mert egyrészt, ha a tevékenységi kör külföldi felhasználási jog engedését is magában foglalta, akkor területi korlát nélküli volt a **va. Cég** jogszerzése, és másfelõl a megbízás amúgy is csak belföldi jogátruházás jogszerûségével kapcsolatban tesz fel kérdést.)

Összefoglalva a b) és c) esetekre irányadó szabályokat:

A munkaviszonyból következően a **va. Cégre** ruházott felhasználási jog mind a régi, mind az új Szjt. értelmében törvény alapján kizárólagos; terjedelmét a régi Szjt. 14. § (1) bekezdése a munkaviszony tartalma és a munkáltató működési köre szerint irányozta elő, az új Szjt. 30. § (1) bekezdése a vagyoni jogokban való törvényi jogutódlástól eltérő megállapodás függvényévé teszi. (Jogutódlás tehát az új Szjt alapján csak azokra a művekre nézve következik be, amelyekre érvényes felhasználási jogot engedő nyilatkozatot nem tettek az érintett szerzők.)

II. Válasz a megbízásban feltett kérdésekre

6. Válasz a 2. a) és b) kérdésre

6.1. A 2. a) kérdéshez - Korlátlan átruházhatóság

A **va. Cég** gyakorlatilag azonos terjedelmű, korlátlanul harmadik személynek átengedhető vagyoni (illetve felhasználási) jogot szerzett a szolgálati művekre, tehát a végelszámolás során e művekre vonatkozó vagyoni jogok korlátlanul forgalomképesek, azaz átruházhatók.

Az ilyen átruházásra a hatályos Szjt-t kell alkalmazni: A 9. § (6) bekezdése alapján: „A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak. **A jogszerző – a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában – a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.**”

Ebből következően a **va. Cég végelszámolója korlátozás nélkül átruházhatja a végelszámolási szabályok esetleges korlátjai között a 3. és 4. pontban részletezett művek vagyoni jogait** akár a **va. Cég** egyszemélyes tulajdonosára (ekkor figyelemmel kell lenni a Gt. esetlegesen alkalmazandó szabályaira is), akár más személyre. Az átruházás – ismét csak a végelszámolási, számviteli és TAO szabályok által behatárolt körben – történhet akár ingyenesen, akár visszerhesen.

6.2. A 2. b) kérdéshez - A szerzői egyoldalú nyilatkozat

Ha az átruházandó jogok szolgálati művekre vonatkoznak, és e körülmény igazolható, a jogátruházás jogszerűségéhez szükségtelen a megbízáshoz csatolt egyoldalú felhasználási engedély. Ha a **va. Cég** munkáltatói jogszerzése bármely okból nem igazolható, akkor a jogszerzés igazolására nagyjából alkalmas a csatolt nyilatkozat, bár az éppenséggel zavaros, mert nem arra utal, hogy a munkáltató jogszerzése a törvény alapján megtörtént, hanem a nyilatkozat maga tűnik egyoldalú felhasználási engedélynek.

Röviden: szükségtelen a munkavállaló-szerzőkkel külön felhasználási szerződést kötni, vagy velük egyoldalú felhasználási engedélyt tartalmazó nyilatkozatot aláíratni a vagyoni jogok jogszerű átruházásához, illetve megszerzéséhez sem a jog átengedőjének, sem a megszerzőjének.

Ehhez azt is meg kell jegyezni, hogy a csatolt egyoldalú nyilatkozat tartalma a szabad szerződési akarát meglétét kétségessé teszi. Ha egy ilyen nyilatkozat pontosan, vagy legalább utalásokkal meghatározná a műveket, vagy legalább a munkaviszony tartamára és a

munkavállaló-szerző beosztására hivatkozna, és tartalmazná, hogy milyen ellenértéket (szerzői jogdíjat) mikor kapott meg a munkavállaló-szerző, az életszerűbbé tenné, hogy a nyilatkozat csak a hiányos dokumentáció pótlására szolgál.

6. 3. A 2. a) és 2. b) kérdés díjazási elemére adott közös válasz

A megbízás a 2. pontja alatt valójában arra a kérdésre keres választ, hogy jár-e szerzői díj a munkavállaló-szerzőknek, ha a vagyoni jogokat a **va. Cég** harmadik személyre átruházza.

6.3.1. 1999. szeptember 1. előtt átadott művek

A szolgálati művekre az rSzjt. alapján megszerzett jog esetében a szerző díjazása a munkáltató által a jog átengedése fejében járó díj összegétől, és a munkáltató belső szabályától /döntésétől függ.

Az alkalmazandó szabály (rSzjtVhr. 12. § (1) bekezdés) akként rendelkezik, hogy „Ha a munkáltató (...) a felhasználási jogának gyakorlása során a műre harmadik személlyel köt felhasználási szerződést, a szerzői díj összegének – **a munkáltató döntése szerint** – 60-80 százaléka (...) a szerzőt illeti meg, amit a munkáltató a szerzői díj felvételétől számított 8 napon belül köteles a szerző részére kifizetni. (...) **Amennyiben a műre harmadik személlyel felhasználási szerződés kötése a munkáltató feladatkörébe tartozik, a munkáltató a mű szerzőjének díját – a mű alkotásával kapcsolatos ráfordításokra figyelemmel – a szerzői díj 60 százalékánál (...) alacsonyabb mértékben is meghatározhatja**”.

Vagyis, ha a **va. Cég** ellenérték fejében ruházza át az rSzjt. hatálya alá tartozó művekre megszerzett jogait, a szerzőknek járó díj összegét vagy a meglévő, megfelelő belső szabályzat, vagy ennek híján erre a célra hozható munkáltatói (végelszámoló) döntéssel határozhatja meg, ügyelve arra, hogy a döntés ne valósítson meg joggal való visszaélést.

Ha az átruházás ingyenesen történik, akkor – belső díjazási szabályzat nemlétében – a munkavállaló-szerzőnek a munkáltatóhoz befolyt ellenérték híján nem jár díj. Ez azonban csak abban az esetben állapítható meg aggálytalanul, ha az ingyenes átruházás a munkáltatói jogok rendeltetésszerű gyakorlása körébe tartozik. Ha tehát a végelszámoló valós, objektív okokkal meg tudja indokolni, hogy miért ruházza át a **va. Cég** egyszemélyes tulajdonosára ingyenesen a vagyoni jogokat, akkor ezzel – elvileg – kioltható az érintett szerzők díjigénye.

Ugyanerre a következtetésre lehet jutni, ha van olyan belső szabályzata a **va. Cégnak**, amely szerint a szolgálati művekre vonatkozó ingyenes, vagy a cégcsoporton belüli jogátengedés esetében a munkavállaló-szerzőnek nem jár díj.

Végül nem jár díj a szerzőnek, ha kifejezett nyilatkozattal a díjazásról lemond. (kifejezett tilalom híján egy vagyoni jogról le lehet mondani). Ez a feltétel a nyilatkozatok esetében – ha azokat érvényesen létezőnek tekintjük – megvan.

6.3.2. 1999. szeptember 1. után átadott művek

A hatályos Szjt. alapján a **va. Cégre**, mint munkáltatóra átszállt jogok esetében a helyzet egyszerűbb. A törvény ugyanis lehetővé teszi a díjazásról való kifejezett lemondást. Az Szjt. 30. § (3) bekezdése alapján „a szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a

felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza”, azonban az Szjt. 16. § (5) bekezdése általános szabályban engedi meg a díjazásról való lemondást (az ide nem tartozó, engedélyezési jog nélküli díjigények kivételével).

Mindkét törvény alapján fennálló díjazási igényről való lemondásra irányadó, hogy e körben érvényesül az rSzjt. és a hatályos Szjt. 3. §-ai alapján alkalmazandó Ptk. 207. § (3) bekezdése, amely szerint: „Ha valaki jogáról lemond, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.”

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a munkavállaló törvény alapján fennálló díjazási igénye a munkáltatóval szemben érvényesíthető, a díjfizetési kötelezettség automatikusan nem „száll át” a munkáltatótól a vagyoni jogot megszerző személyre (ezt építészeti tervek esetében a nem publikált bírói gyakorlat is megerősíti).

Összefoglalva: az átruházáshoz (a felhasználási jog továbbengedéséhez) a fentiekből következően nem szükséges sem a szerzők hozzájárulása, sem az esetleges ellenértékben való részesítése, és a jogszerző félnek sem kell a szerzőkkel újabb felhasználási szerződést kötnie (érvényesen létező nyilatkozatokat feltételezve).

7. Válasz az 1. kérdésre

Az 1. kérdésre csak abban az esetben kellene választ adni, ha a végelszámoló nem ruházza át (engedi át) a **va. Cég** által a törvény alapján megszerzett szerzői vagyoni jogokat. Gyakorlati jelentősége tehát az alábbi válaszoknak csak akkor lenne, ha a végelszámoló nem ruházhatná át a **va. Cég** felhasználási jogait.

7.1. A felhasználási jogot szerző személy jogutód nélküli megszűnése

A kérdésre a joghézag ellenére (sem a régi, sem az új Szjt. nem rendelkezik erről) aránylag egyszerűen lehet választ adni, ha a jelen tényállás szerinti valamennyi műre igaz, hogy azokra az rSzjt. illetve a hatályos Szjt. alapján felhasználási jogot szerzett a munkáltató. E jogszerzés párja ugyanis egy felhasználási engedély, amelyet a munkavállaló szerző helyett a törvény ad meg, az átadás kötelező feltételéhez kötve az engedély meglétét, és a felhasználási jog keletkezését. Ha tehát a munkáltató a munkaviszonyban alkotott műre felhasználási jogot szerzett (ez a helyzet az rSzjt. és a nyilatkozatok alapján), akkor a tényállás azonos azzal a tényállással, amikor egy felhasználási szerződés alapján felhasználási jogot szerzett felhasználó szűnik meg jogutód nélkül.

Az Szjt. 54. §-a arról az esetről a felhasználási szerződés megszűnése körében nem rendelkezik, amikor a felhasználó jogutód nélkül megszűnik. Ekkor az Szjt. 3. §-a alapján a szerződések általános szabályait kell felhívni, amelyek szintén nem rendelkeznek az egyik szerződő fél jogutód nélküli megszűnéséről. A szerződések általános tanai, és a Ptk. 323. §-ból levonható következtetések nyújtanak segítséget. Ha a Ptk. arról rendelkezik, hogy a fél halála, tehát szükség szerint jogutódlással járó „megszűnése” fő szabályként nem szünteti meg a szerződést, akkor ebből az ellenkezőre következtetéssel megállapítható, hogy fél (itt: a felhasználó) jogutód nélküli megszűnésével a szerződés egyik leglényegesebb tartalmi eleme, alanya szűnik meg.

Ere az esetre pedig logikus következtetés, hogy ha az engedélyes (a felhasználási jogot szerzett felhasználó) megszűnik, az engedély jogi hatálya, tehát a felhasználási jog is megszűnik. Erre a következtetésre azért lehet különösebb bukatók nélkül eljutni, mert maga a szerzői (vagyoni) jog a szerzőnél maradt. (A kérdéssel kapcsolatban, annak öröklési elemére kitérve fejtegetés található: A szerzői jogi törvény, KJK-KERSZÖV, 2000; Budapest, szerk. Gyertyánfy Péter, az Szjt. 46. §-hoz fűzött magyarázat)

A másnak adott felhasználási jogokat szerződésben, esetünkben munkaszerződésben és törvényi feltételek mellett adott engedély konstituálja; azok nem a vagyoni jogok átruházott tartalmi elemei, hanem az utóbbiak szerződéses gyakorlásából következnek és csak a szerzőnél maradó jogok további gyakorlását korlátozzák. Az egyik szerződő fél jogutód nélküli megszűnésével megszűnik a felhasználási jogosultságok jogalapja, maga a szerződéses kötelelem is. A felhasználásra jogosítottnak jogutód nélküli megszűnésével a szerzők náluk maradt vagyoni jogai mentesülnek a munkaszerződésükben vállalt korlátoktól; tőlük ismét bárki szerezhethet azonos felhasználási jogokat, tiszteletben kell azonban tartaniuk a megszűnt korábbi jogosított által harmadik személyeknek jogszerűen adott felhasználási jogokat.

7.2. A vagyoni jogokat megszerző fél jogutód nélküli megszűnése

Akkor, ha a szerzői vagyoni jogokat megszerző fél szűnik meg jogutód nélkül (itt: a munkáltató **va. Cég** azon művekre nézve, ahol a nyilatkozat megdőlt, vagy hiányzik, és a művet az Szjt. hatálya alatt adták át), a kérdésre nem lehet alkalmazható jogszabály alapján választ adni, mert **joghézag áll fenn**.

Jogszabályi rendelkezés híján pedig nem lehet megoldást találni. Aki a jogát elidegenítette, kifejezett törvényi rendelkezés hiányában arra már nem tarthat igényt. Ebből az következik, hogy az ilyen jog osztja mindazon vagyon sorsát, amelyet a Cstv. hatálya alá tartozó eljárások során nem sikerült elidegeníteni. Ha azonban volna is speciális eljárási rendelkezés a vagyon sorsára nézve, az nem segít azon, hogy nincs a jognak alanya.

Sem az rSzjt. sem a hatályos Szjt. nem rendelkezik a vagyoni jogok szerzőre való visszaszállásáról arra az esetre, ha a vagyoni jogot törvény, vagy szerződés alapján megszerző személy jogutód nélkül megszűnik.

A szerzői művekre a védelmi idő (Szjt. 31. §, rSzjt. 15. §) a fő szabály szerint a szerző halálát követő év első napjától 70 éven át fenn. Sem a személyhez fűződő, sem a vagyoni jogokról lemondani nem lehet érvényesen (Szjt. 9. § (2)-(3): „A szerző személyhez fűződő jogait nem ruházhatja át, azok másként sem szállhatnak át és a szerző nem mondhat le róluk. A vagyoni jogok (...)ról lemondani nem lehet.”).

Ebből az következik, hogy a vagyoni jogot megszerző személy jogutód nélküli megszűnése esetén a védelmi időből még hátralévő időtartamra uratlan szerzői vagyoni jogköteg jön létre. Ez is mutatja, hogy a kérdés törvényi rendezése szükséges.

Budapest, 2005. március 1.

Dr. Boytha György
a tanács elnöke

Dr. Faludi Gábor
a tanács előadó tagja

Dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja